

פרשת כי תשא

ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (לב, לד)

וברש"י, "עתה שמעתי אליך מלכלותם יחד ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל".

ותמוה דהא בגמ' ע"ז (ד, ב) מבואר שלא היו ישראל ראויין לחטא העגל, וכפרש"י שם שהיו גבורים ושליטים ביצרים, ורק גזירת מלך היא לשלוט בהן שלא יאמרו החוטא לא אשוב שלא יקבלני, ואומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלה תשובתם, א"כ אמאי נקט רש"י דלא נתקבלה תשובתם במלואה וכל פרעון שיש לישראל הרי הוא גם בשביל חטא העגל, הרי לאחר ששבו בתשובה שלימה נתקבלה תשובתם.

ונראה, דשנינו בתהלים (פ"ב) אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כולכם אכן כאדם תמותון וגו', ומבואר דבני ישראל לאחר קבלת התורה ומעמד הר סיני היו בדרגה כפי שהיה אדם הראשון לפני חטא עץ הדעת, שהיא הדרגה הגבוהה ביותר, אלא שחטאו ופגמו בדרגתם זו, ודין הוא שתשובה מועילה לכפר החטא כדי שלא יגרום להם חטא זה רע, ולזה אכן הועילה תשובתם וחטא זה נתכפר להם, אבל דרגתם שזכו לה בזכות קבלת התורה, לא יכולה היא לשוב אליהם מבלי שיהיה מעמד קבלת התורה כפי שהיה להם בתחילה, ועל השפעת דרגה זו הגיעו אף הפורעניות לישראל, והיינו שאין זה סתם בתורת עונש על החטא, שלזה הרי עשו תשובה והועילה להם תשובה זו, אלא בהיותם במיעוט דרגה, בכה"ג באות פורעניות שונות שלא היו באות אליהם לו היו בדרגתם הקודמת.

ומעתה י"ל, דזהו שפרש"י שאין לך פורענות שאין בה קצת מפרעון עון העגל, בהיות דרגתם נחותה, ודבר זה נמשך כל העת ונוגע לכלל ישראל כולו, כי מחמת אותו חטא כל ישראל מצויים בדרגה נמוכה יותר, וכפי שאדם הראשון ששב בתשובה לא חזר לדרגתו שהיה קודם החטא, כך הוא בישראל לאחר חטא העגל, ומחמת זה באות הפורעניות לישראל בגלותם כל הימים

מקור: רבי מרדכי מן